

CZTERDZIESTE PIERWSZE SPRAWOZDANIE

TOWARZYSTWA

OPIEKI SZPITALNEJ DLA DZIECI

W KRAKOWIE

WRAZ ZE SPRAWOZDANIAMI

SZPITALA ŚW. LUDWIKA DLA DZIECI W KRAKOWIE
I KOLONII LÉCZNICZEJ DLA DZIECI SKROFULICZNYCH
I ZAGROŻONYCH GRUŻLICĄ POD ŚW. JÓZEFEM WRABCE

ZA 1913 ROK.

W KRAKOWIE.

CZCIONKAMI DRUKARNI C. K. UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO
POD ZARZĄDEM JÓZEFA FILIPOWSKIEGO

1914.

NAKŁADEM TOWARZYSTWA OPIEKI SZPITALNEJ.

Towarzystwo opieki szpitalnej dla dzieci w Krakowie

zawiązane w roku 1872.

Protektor:

Jego Książęca Biskupia Mość książę Adam Sapieha.

Komitet zarządzający:

wybrany na lat trzy 12 kwietnia 1913.

Przewodniczący: Prof. Dr. Maciej Jakubowski.

Zastępca: Prof. Dr. Zoll Fryderyk (młod.).

Członkowie: X. Prof. Władysław Chotkowski.

Jan Kanty Federowicz.

Dr. Franciszek Murdzieński.

Dr. Bronisław Olearski.

Mieczysław Sędzimir.

Kontrolorowie: Eustachy Jaxa Chronowski.

X. Kan. Julian Drohojowski.

Grono Dam Opiekunek:

wybrane na lat trzy 12 kwietnia 1913.

Anna Chylińska,

Janina Kostanecka,

Walerowa Jaworska,

Wilhelmina Leowa,

Ks. Teresa Lubomirska,

Hr. Krystyna Potocka,

Hr. Marya Starzeńska.

Towarzystwo założyło i utrzymuje następujące zakłady:

I. Szpital św. Ludwika dla dzieci w Krakowie

od r. 1876 (łóżek 120).

II. Kolonię leczniczą dla dzieci skrofulicznych i zagrożonych gruźlicą pod św. Józefem w Rabce.

od r. 1887 (łóżek 100).

Członkowie Towarzystwa:

A) *Fundatorowie:*

Ks. Czartoryska Zuzanna.
Prof. Dr. Jakubowski M. L.
Hr. Pusłowska Marya.
Hr. Tyszkiewicz Benedykt.

B) *Członkowie stali:*

Chronowski Eustachy.
Kostanecka Janina.
Lang Natalia.
Łepkowska Celina.
Prof. Dr. Łepkowski Wincenty.
Prof. Dr. Wicherkiewicz Bol.

C) *Członkowie czasowi:*

X. Biskup Bandurski Wład.
Br. Banhydi Kazimiera.
Hr. Baworowski Wacław.
Dr. o. p. Biesiadecki Stan.
Dr. Buzdygan Mikołaj.
X. Prof. Dr. Chotkowski Wład.
Chylińska Anna.
Chyliński Michał.
Czarnomska Eliza.
Czarnomski Mikołaj.
Dobrowolski Michał.
Prof. Dr. Domański Stanisław.
X. Drohojewski Julian.
Dyzmański Tomasz.
Federowicz Jan.
Federowiczowa Tadeuszowa.
Grodzicka Klementyna.
Haller Cezar.
Hrebenda Władysław.
Hupkowa Marya.
Jakubowska Henryka.
Dr. Jakubowski Jan.
Jakubowska Zofia.
Jaworska Walerowa.
Kadenowa Wanda.
Kleiz Eugeniusz.
Dr. Lang Ottokar.
Hr. Lasocka Czesławowa.

Leowa Wilhelmina.
Lewicki Bolesław.
Prof. Dr. Lewkowicz Ksawery.
Ks. Lubomirska Teresa.
Ks. Lubomirski Kazimierz.
Madeyska Marya.
Małachowska Leonida.
Matusiński Jacek.
Mączyński Maciej.
Mendelsburgowa Flora.
Michałowska Marya.
Prof. Dr. Milewski Józef.
Hr. Mostowska Zofia.
Dr. Murdziński Franciszek.
Dr. Mydlarski Władysław.
Niesiołowski Kazimierz.
X. Biskup Nowak Anatol.
Olszewska Kazimiera.
Dr. Olearski Bronisław.
Pareńska Elżbieta.
Dr. Pieńczykowski Meliton.
Pollerowa Wanda.
Popielowa Marya.
Hr. Potocka Krystyna M.
Hr. Potocka Izabella.
Hr. Potocka Katarzyna.
Hr. Potocka Krystyna C.
Hr. Potocka Marya.

Dr. Poźniak Stanisław.
Hr. Raczyńska Róża.
Hr. Raczyński Edward.
Prof. Dr. Raczyński Jan.
Roszkowski Leon.
Prof. Dr. Rutkowski M.
Rylski Stefan.
Rylska Zofia.
Sędzimirowa Jadwiga.
Sędzimir Mieczysław.
Hr. Starzeńska Marya.
Struszkiewicz Władysław.
Studzińska Marya.
Studziński-Prus Władysław.
Dr. Supiński Edmund.
Świerzowa Helena.

Prof. Dr. Szajnocha Wł.
Szatkowski Henryk.
Dr. Szlachtowski Stanisław.
Szołajska Włodzimira.
Hr. Tarnowska Róża.
J. E. Hr. Tarnowski Stanisław.
Turowiczowa Klotylda.
Hr. Tyszkiewiczowa Marya.
Wędrychowska Gabryelowa.
Hr. Wodzicka Stanisławowa.
J. E. Hr. Wodzicki Antoni.
Wysocki Michał.
Zduniowa Róża.
Zieleniewski Edmund.
Prof. Dr. Zoll Fryderyk (jun.).
Żeleński Ludwik.

Prof. Dr. Żuławski Karol.

W roku 1913 przystąpili do Towarzystwa i wpisani zostali w poczet członków czasowych:

Jaworska Walerowa.   Matusiński Jacek.
Studziński-Prus Władysław.

UWAGA: Osoby, życzące sobie przystąpić do Towarzystwa Opieki Szpitalnej dla dzieci w Krakowie, zechcą się zgłaszać do jednego z Członków Komitetu.

(Wyjątek z § 3. Statutu). Osoba składająca na raz kwotę przynajmniej 200 Koron w. a. zostaje członkiem stałym Towarzystwa.

Członkowie czasowi obowiązani są opłacać rok rocznie najmniej po 10 Kor.

Sprawozdanie z czynności Towarzystwa i Komitetu.

Ogólne doroczne zebranie Towarzystwa odbyło się dnia 12 kwietnia 1913 r. Z powodu nieobecności Protektora Towarzystwa Jego książęcej Biskupiej Mości księcia Adama Sapiehy, przewodniczył Prof. Dr. Jakubowski przy licznym współudziale członków.

Po myśli statutu wysłuchano i przyjęto do wiadomości sprawozdanie z czynności komitetu w r. 1912, następnie przyjęto i zatwierdzono rachunki z r. 1912 z funduszków: Towarzystwa, Szpitala św. Ludwika i Kolonii leczniczej w Rabce, sprawdzone i przedłożone przez kontrolorów ks. kan. Juliusza Drohojowskiego i Eustachego Jaxę Chronowskiego. Wysłuchano i przyjęto do wiadomości sprawozdania z ruchu chorych w szpitalu św. Ludwika w Krakowie i Kolonii leczniczej w Rabce za r. 1912 przedłożone przez Dr. Franciszka Murdzieńskiego.

Wreszcie Przewodniczący zarządził wybory reprezentacyi Towarzystwa na następne trzy lata t. j. rok 1913, 1914 i 1915.

Przewodniczącym Komitetu wybrano ponownie Dr. Macieja Jakubowskiego; — członkami Komitetu: Ks. Prof. Dr. Chotkowskiego Władysława, Federowicza Jana Kantego, Dra Murdzieńskiego Franciszka, Dra Olearskiego Bronisława, dyrektora Sędzimir Mieczysława, Prof. Dr. Zolla Fryderyka; — kontrolorami wybrano: Ks. kan. Drohojowskiego Juliana, Eustachego Jaxę Chronowskiego.

Do grona Dam opiekunek wybrano panie: Chylińską Annę, Jaworską Walerową, Kostanecką Janinę, Leową Wilhelminę, ks. Lubomirską Kazimierzową, Hr. Potocką Krystynę, Hr. Starzyńską Maryę.

Komitet Towarzystwa odbył wśród roku sześć posiedzeń w dniach 24 maja, 12 czerwca, 12 września, 14 września, 11 października i 13 grudnia.

Wspranie umów z Wysokim Wydziałem krajowym nawiązując do sprawozdania z ubiegłego roku przypominamy, iż z końcem listopada 1912 r. Komitet Towarzystwa rozesłał treściwy memoriał odnoszący się do stosunków Szpitala św. Ludwika osobistościom wpływowym, a w szczególności J. E. Panu Marszałkowi Sejmu krajowego, Najprzewielebniejszemu Księciu Biskupowi krakowskiemu jako Protektorowi Towarzystwa, Prezydentowi miasta Krakowa, Marszałkowi Rady powiatowej krakowskiej i posłom sejmowym z miasta Krakowa; z prośbą o wglądnięcie w tą sprawę i wpłynięcie na najbliższej kadencji sejmowej, by jak najrychlej poczynione zostały zarządzenia zapewniające odpowiednie pomieszczenie i opiekę od 1 stycznia 1914 r. dla licznych, z każdym rokiem zwiększających się zastępów chorych dzieci z Krakowa, Podgórza i sąsiednich powiatów.

Memoriał powyższy uwieńczony został pomyślnym skutkiem. Na posiedzeniu sejmowym dnia 2 kwietnia 1913 r. poseł Dr. Stefan Skrzyński i Towarzysze w sprawie zapewnienia opieki lekarskiej dla chorych dzieci z Krakowa i zachodniej części kraju przedłożył wniosek: »Sejm poleca Wydziałowi krajowemu wyszukanie względnie wynajęcie odpowiedniego lokalu w Krakowie na pomieszczenie i leczenie chorych dzieci, zwłaszcza z chorobami zakaźnymi (szkarlatyną i dyfteryą), a to od 1 stycznia 1914 r.«.

J. E. Pan Marszałek krajowy niezwłocznie zajął się tą sprawą, zwołując dnia 6 maja w Krakowie konferencję, w której pod jego przewodnictwem wzięli udział: w imieniu Rządu wiceprezydent Namiestnictwa Adam Fedorowicz, w zastępstwie gminy miasta Krakowa wiceprezydent Józef Sare, w zastępstwie Rady powiatowej krakowskiej Dr. Stefan Skrzyński, w zastępstwie gminy miasta Podgórza burmistrz Maryewski. Ze strony Towarzystwa Opieki szpitalnej dla dzieci byli obecni: Dr. Maciej Jakubowski, Mieczysław Sędzimir, prof. Fryderyk Zoll i dyrektor szpitala św. Ludwika Dr. Franciszek Murdzieński. Ze strony Wydziału krajowego brali udział w konferencji: Szef departamentu V-go Dr. Bernadzikowski, inspektor szpitali krajowych Dr. Müller, prezes komitetu administracyjnego szpitala św. Łazarza prof. Józef Łazarski i dyrektor szpitala św. Łazarza Dr. Krzyszkowski.

Dr. Jakubowski w imieniu Towarzystwa Opieki szpitalnej dla dzieci oświadczył, iż Towarzystwo po wygaśnięciu umów z dniem 31 grudnia 1913 r. nie zobowiąże się nadal ani do utrzymywania kliniki pediatrycznej, ani w zastępstwie kraju do utrzymywania oddziału chirurgicznego i oddziałów zakaźnych w szpitalu św. Ludwika. Natomiast Towarzystwo gotowem jest czy to Rządowi czy krajowi wynająć na dłuższy okres czasu w całości lub częściowo budynki szpitala św. Ludwika.

Pan wiceprezydent Namiestnictwa Federowicz oświadczył, iż Rząd nie reflektuje na wydzierżawienie lokali w szpitalu św. Ludwika i wśród obecnych stosunków nie obejmie we własną administrację wzmiankowanej kliniki. Może jedynie uwzględniając drożyznę, podwyższyć dotychczasową przez Rząd wypłacaną kwotę z funduszu naukowego. Gdyby Towarzystwo nie zgodziło się na przedłużenie kontraktu, to według decyzji Ministerstwa Oświecenia musiałaby być urządzona w Krakowie tymczasowo tylko klinika przychodnia (ambulatorium).

Dr. Bernadzikowski oświadczył, iż Wydział krajowy nie wynajmie zabudowań szpitala św. Ludwika, lecz gotów jest podwyższyć Towarzystwu wynagrodzenie ryczałtowe, jeżeli nadal szpital dla dzieci w dotychczasowych rozmiarach prowadzić będzie. Wrazie przeciwnym zdecydowanym jest Wydział krajowy na zbudowanie baraków na gruntach szpitala św. Łazarza dla dzieci nawiedzonych chorobami zakaźnymi i potrzebujących leczenia chirurgicznego. Mimo dłuższej i wyczerpującej dyskusji do porozumienia nie przyszło.

Wśród tak niepomyślnych i niepewnych stosunków co do losów chorych dzieci w niedalekiej przyszłości, zajęło się tą sprawą jako strona interesowana Prezydium miasta Krakowa. Pan wiceprezydent miasta Józef Sare zwołał drugą konferencję w sali posiedzeń Magistratu dnia 7 czerwca, w której pod jego przewodnictwem wzięli udział: posłowie na Sejm krajowy, Federowicz Jan, Dr. Maryewski i Dr. Skrzyński; ze strony Rządu względnie Uniwersytetu: Rektor Zoll, dziekan Wydziału lekarskiego Dr. Nowak, profesorowie Kostanecki i Lewkowicz; ze strony Wydziału krajowego: Szef departamentu V Dr. Bernadzikowski, inspektor szpitali krajowych Dr. Müller, dyrektor szpitala św. Łazarza Dr. Krzyszkowski; ze strony Towarzystwa Opieki szpitalnej: Dr. Jakubowski Maciej, dyrektor Sędzimir

i doradca prawny adwokat Dr. Jan Jakubowski; ze strony miejskiego Urzędu zdrowia: Dr. Janiszewski.

Dr. Bernadzikowski oznajmił, iż Wydział krajowy postanowił nie wydzierżawiać ani w całości ani częściowo realności szpitala św. Ludwika. Zanim jednakże przystąpi do przeprowadzenia zamierzonego planu zapewnienia pomieszczenia dzieci od r. 1914 w zbudować się mających barakach, zwraca się jeszcze do Towarzystwa z oświadczeniem, iż Wydział krajowy byłby skłonny zawrzeć na dalszych lat pięć umowy co do przyjmowania i leczenia dzieci w szpitalu św. Ludwika podwyższając dotychczasową kwotę ryczałtową za leczenie dzieci. Nadmieniał dalej, iż dzieci potrzebujące leczenia chirurgicznego nie będą przesyłane do szpitala św. Ludwika, wskutek czego oddział chirurgiczny, którego utrzymywanie łączy się z wielkimi kosztami, zostanie zwinięty, a pozostałe po nim lokale mogą być użyte do wygodniejszego rozmieszczenia innych chorych, a pośrednio do rozszerzenia oddziału dla chorób zakaźnych.

Fizyk miejski Dr. Janiszewski oświadczył, iż dotychczasowe oddziały dla chorób zakaźnych nie tylko są za szczupłe dla zgłaszających się chorych nie wystarczające, ale ponadto nie są dostatecznie izolowane od innych zabudowań szpitalnych; co spowodowało Magistrat jeszcze w r. 1910 do zagrożenia zamknięciem oddziałów dla chorób zakaźnych, jeżeli niewłaściwości powyżej wymienione nie będą usunięte. Jeśli obecnie ma być umowa co do utrzymywania oddziałów zakaźnych przedłużona, Magistrat mógłby się na to zgodzić tylko pod warunkiem, gdyby cały pawilon mniejszy szpitala przeznaczonym został wyłącznie na pomieszczenie dzieci z chorobami zakaźnymi i gdyby pawilon ten, o ile możliwości oddzielonym został od innych zabudowań szpitalnych, a to przez otwarcie bramy wchodowej od ulicy Strzeleckiej, zamknięcie korytarza łączącego oba pawilony szpitalne, postawienie parkanu rozgraniczającego ogrody i t. d. W odpowiedzi Dr. Bernadzikowski oświadczył, iż w razie dojścia do skutku umowy, postara się, aby z funduszu krajowego udzieloną została ryczałtowa kwota na wykonanie w pawilonie dla chorób zakaźnych tych adaptacji, które na podstawie opinii wyznaczonej ad hoc komisji zostaną uznane za konieczne.

Następnie pp. posłowie Maryewski i Skrzyński i prof.

Kostanecki zwrócili się do reprezentantów Towarzystwa z prośbą, aby wobec korzystniejszych warunków przedłożonych przez reprezentanta Wydziału krajowego zgodzili się na przedłużenie kontraktu na lat kilka, zanim kraj wspólnie z Gminą nie zbudują w Krakowie szpitala dla chorób zakaźnych, a Rząd kliniki pediatrycznej odpowiadającej nowoczesnym wymaganiom higienicznym i sanitarnym.

Po dłuższej wyczerpującej dyskusyi prof. Jakubowski oświadczył, iż wobec nowo postawionych wniosków przedłoży sprawę komitetowi Towarzystwa i niezwłocznie przesła odpowiadź Wydziałowi krajowemu.

Dnia 14 czerwca Komitet Towarzystwa Opieki szpitalnej dla dzieci przesłał Wydziałowi krajowemu komunikat tej treści, iż gotów jest do zawarcia umowy co do pielęgnowania i leczenia chorych dzieci w szpitalu św. Ludwika przesyłanych przez Zarząd św. Łazarza, ale tylko na czas przejściowy, dopóki nie zostanie zbudowany w Krakowie osobny szpital dla chorób zakaźnych, niedłużej jednak jak na 2½ lat t. j. od 1 stycznia 1914 r. do 30 czerwca 1916 r.

Odpowiednio do rozmiarów i rozłożenia sal w szpitalu św. Ludwika, gotów jest Komitet urządzić w szpitalu następujące oddziały:

	łózek
1) oddziały dla dzieci z chorobami zakaźnymi	60
2) oddział wewnętrzny (kliniczny)	24
3) oddział rezerwowy	16
4) ponadto osobny oddział dla dzieci w pierwszym roku życia karmionych piersią z matkami lub mamkami względnie żywionych sztucznie	20
Ogółem łózek . . .	120

Za przyjęć się mające zobowiązania co do utrzymywania oddziałów sub 1, 2, 3, podanych z liczbą normalną 100 łózek żąda Komitet podwyższenia dotychczasowego ryczałtu 42.000 K. o 25% t. j. do kwoty 52.500 K., a nadto bonifikacyi za lokale w kwocie 6.000 K., czyli łączne wynagrodzenie ryczałtowe w wysokości 58.500 K.

Co do utrzymywania oddziału dla 20 dzieci w pierwszym roku życia karmionych piersią lub żywionych sztucznie, Komitet

tet zgadza się na dotychczasowe wynagrodzenie w kwocie 2 K. 10 h. dziennie za każde dziecko. Dodatkowo pismem z dnia 28 czerwca Komitet uprasza o przyznanie z funduszu krajowego kwoty 4 814 K. na wykonanie koniecznych robót adaptacyjnych w pawilonie przeznaczonym na pomieszczenie dzieci z chorobami zakaźnymi.

Wszystkie postawione przez Komitet Towarzystwa warunki w pismach z dnia 14 i 28 czerwca przyjął Wydział krajowy z tem jednakże nieodwołalnym zastrzeżeniem, iż umowy zawarte będą na lat pięć; a gdy Towarzystwo na warunek ten zgodziło się, spisane umowy zostały zatwierdzone przez Wydział krajowy reskryptem z dnia 3 listopada 1913 L. W. 185.076.

Rokowania z Wysokim Rządem co do dalszego utrzymywania kliniki pediatrycznej w szpitalu św. Ludwika. Na ofertę złożoną przez Towarzystwo w c. k. Starostwie w Krakowie jeszcze dnia 24 stycznia 1912 r. co do sprzedaży lub wydzierżawienia Rządowi większego pawilonu szpitala św. Ludwika na klinikę pediatryczną, nie otrzymał Komitet stanowczej odpowiedzi, pomimo że ostateczny termin zobowiązania upłynął z dniem 30 czerwca 1913 r.

Gdy atoli, jak to powyżej szczegółowo podano, Towarzystwo zawarło z Wydziałem krajowym na nowo umowy co do leczenia chorych dzieci przesyłanych przez Zarząd szpitala św. Łazarza na dalszy okres pięcioletni, przeto Komitet, zawiadamiając Ministerstwo Oświecenia pismem z dnia 22 października b. r., dołączył równocześnie ofertę wyrażając w niej gotowość również na okres pięcioletni oddać do użytku kliniki pediatrycznej nie tylko dotychczasowe lokale, ale dodać jeszcze jedną salę obserwacyjną z 4 łózkami, oddział dla dzieci w pierwszym roku życia z 20 łózkami, oddział rezerwowy z 12 łózkami i osobny ogród dla dzieci chorych względnie rekonwalescentów kliniki pediatrycznej; żądając za powyższe lokale i utrzymywanie chorych na klinice odpowiednio podwyższonego ryczałtowego wynagrodzenia z funduszu naukowego. Dzięki energicznej interwencji u najwyższych władz decydujących, przez Jego Magnificencyę pana Rektora w roku szkolnym 1313/1914 Fryderyka Zolla a następnie Jego Magnificencyę pana Rektora Kazimierza Kostaneckiego sprawa ta, przewlekająca się od lat kilku, została pomyślnie załatwiona. Reskryptem Ministerstwa

Oświecenia z dnia 30 grudnia 1913 r. L. 8365 upoważnionem zostało Namiestnictwo we Lwowie do zawarcia kontraktu z Towarzystwem Opieki szpitalnej dla dzieci co do utrzymywania kliniki pedyatrycznej w szpitalu św. Ludwika na okres pięcioletni poczynając od 1 stycznia 1914 na podstawie warunków przedłożonych przez Towarzystwo w ofercie z dnia 22 października 1913 r.

Sprawy personalu lekarskiego. Dr. Franciszek Murdzieński, który od r. 1889 pełnił obowiązki lekarza ordynującego, a od r. 1908 mianowany został dyrektorem szpitala św. Ludwika, wniósł dnia 12 września 1913 r. podanie do Komitetu z prośbą o zwolnienie go z końcem b. r. od obowiązków dyrektora, lekarza ordynującego szpitala jako też od kierownictwa biurem przyjęcia do kolonii rabczańskiej; motywując podanie swe znacznie nadwątłonym stanem zdrowia, który nie dozwoliłby mu na wykonywanie obowiązków przy zamierzonej zmianie ustroju szpitalnego. Gdy mimo życzenia Komitetu Dr. Murdzieński rezygnacyi swej nie cofnął, Komitet zwolnił Go z dniem 31 grudnia 1913 r. od pełnienia obowiązków dyrektora szpitala św. Ludwika i od kierownictwa biurem przyjęcia do kolonii rabczańskiej, wyrażając Mu równocześnie za jego wieloletnią, gorliwą i skuteczną działalność, najgorętsze podziękowanie. Co do zajmowanego stanowiska lekarza ordynującego przeniósł Komitet p. Dr. Franciszka Murdzieńskiego w czasowy stan spoczynku na najbliższy okres trzechletni, pozostawiając mu na ten czas dotychczasowe pobory w kwocie 2400 K. rocznie.

Dyrektorem szpitala św. Ludwika, poczynając od 1 stycznia 1914 r., zamianował Komitet p. Dr. Józefa Krzyszkowskiego dyrektora krajowego szpitala św. Łazarza, wyznaczając mu za pełnienie obowiązków remunerację 1200 K. rocznie z funduszu bieżącego szpitala św. Ludwika (Nominacya nastąpiła po porozumieniu się i przyzwoleniu ze strony Wydziału krajowego reskryptem z dnia 14 października 1913 r. L. W. 177.711). Obowiązki lekarza ordynującego na wszystkich oddziałach szpitala św. Ludwika poczynając od 1 stycznia 1914 r. poruczył Komitet prof. Dr. Ksaweremu Lewkowiczowi przyznając mu z funduszu bieżącego szpitala remunerację 1200 K. rocznie.

Sprawy odnoszące się do kolonii leczniczej w Rabce podajemy w osobnym sprawozdaniu. Obsadzenie opróżnionego miejsca kierownika biura przyjęcia do kolonii nastąpi z początkiem roku 1914.

Ruch członków.

Z początkiem roku 1913 należało do Towarzystwa	
osób	100
W ciągu roku przyjęto w poczet członków czasowych . .	3
Razem . .	103
zmarło osób	4
z końcem roku było Członków	99
a w szczególności:	
a) Członków fundatorów	4
b) Członków stałych	6
c) Członków czasowych	89
Razem . .	99

Kronika żałobna.

Z grona Członków Towarzystwa w ciągu bieżącego roku rozstali się z tym światem:

Zygmunt hr. Pusłowski. Jeden z najhojniejszych fundatorów Towarzystwa, który w roku 1876 na budowę szpitala złożył na ręce ks. Marceliny Czartoryskiej kwotę 9.000 rubli stanowiącą według ówczesnego kursu 18.658 złr. 51 ct. Zmarł w Krakowie dnia 13 marca.

Anna Teichmanowa. Jako członek stały należała do Towarzystwa od r. 1878. Zmarła w Krakowie dnia 27 maja. Pozostałe dzieci na uczczenie Jej pamięci złożyły 1.000 K. na fundusz żelazny Jej imienia dla kolonii leczniczej w Rabce.

Prof. Dr. Stanisław Pareński. Członek czasowy Towarzystwa od r. 1874 zmarł dnia 17 czerwca.

Helena Jędrzejewiczowa należała do Towarzystwa jako członek czasowy od r. 1883. Zmarła w Rzeszowie dnia 27 grudnia.

Cześć Ich pamięci.

Majątek Towarz. Opieki szpitalnej dla dzieci w Krakowie z końcem 1913 roku.

I. Nieruchomości: Towarzystwo Opieki szpitalnej dla dzieci w Krakowie jest właścicielem:

A) realności **w Krakowie** w narożniku ul. Kopernika i ul. Strzeleckiej Dz. VI l. spis. 39, l. w. h. 119 o obszarze 4.623·36 m².

B) realności **w Krakowie** przy ul. Strzeleckiej Dz. VI. l. or. 4 l. w. h. 120 o obszarze 2.914 m².

(Na gruntach obu realności A i B znajdują się budynki murowane mieszczące szpital pod wezwaniem św. Ludwika z kompletnem urządzeniem dla 120 chorych).

Na powyższych realnościach A i B ciążyą długi:

1. Bezprocentowa pożyczka krajowa z r. 1874 20.000 Kor.

2. Pożyczka Banku krajowego, zaciągnięta w roku 1897 w kwocie 24.000 Kor., po spłaceniu rat z końcem roku 1913 zmniejszona do kwoty 18.174 K 65 h.

C) parceli gruntowej **w Rabce**, oznaczonej w księgach katastralnych l. 120/3 o obszarze 6.860 m². (Na gruncie tym stoi budynek piętrowy, drewniany, jako Kolonia lecznicza dla dzieci skrofulicznych i zagrożonych gruźlicą z kompletnem urządzeniem na 100 dzieci).

D) parceli gruntowej **w Rabce**, oznaczonej w księgach kastralnych l. 120/4 o obszarze 5.586 m².

II. Fundusze w walorach, książeczkach % i gotówce:

Fundusze Towarzystwa	34.714 K. 69 h.
» Szpitala św. Ludwika	33.952 » — »
» Kolonii leczniczej w Rabce	69.045 » 62 »
Razem	137.712 » 31 »

Fundusze zostające w zarządzie Towarzystwa	4.805 K. 78 h.
Ogółem	142.518 K. 09 h.

Wykaz szczegółowy funduszków w walorach, książeczkach % i gotówce:

	K.	h.
Fundusze Towarzystwa:		
Fundusz żelazny rekonwalescentów . . .	20.000	—
» » jub. prof. Jakubowskiego . . .	3.621	46
» » imienia Andrzejka . . .	345	12
» dyspozycyjny chorej służby . .	4.556	38
» » w banku galicyjskim dla handlu i przemysłu	5.195	26
Fundusz bieżący na książeczke Kasy poczt.	996	47
	34.714	69
Fundusze Szpitala św. Ludwika:		
Fundusz żelazny Schindlera Józefa . . .	4.000	—
» » hr. Wodzickich Józefów . . .	4.000	—
» dyspozycyjny w walorach . . .	12.000	—
» » w Banku krajow.	9.952	—
Gotówka w kasie Dyrektora szpitala . .	2.000	—
» » Zarządu gospodarczego . . .	2.000	—
	33.952	—
Fundusze Kolonii leczniczej w Rabce:		
Fundusz żelazny Bezimiennego	4.248	07
» » Chronowskich	2.000	—
» » Federowiczowej	2.115	27
» » Jakubowskiego	32.109	84
» » Langowej	547	44
» » Łepkowskich	2.000	—
» » Tyszkiewicza	2.000	—
» » Zieleniewskiego	2.000	—
» dyspozycyjny w walorach . . .	14.000	—
» » w Banku krajow.	8.025	—
	69.045	62
Fundusze zostające w zarządzie Tow.:		
Fundacya Edwarda Urbana na Kolonię w Rabce poruczona przez c. k. Namiest.	2.162	12
Na budowę kaplicy w Rabce	2.643	66
	4.805	78

Sprawozdanie ze szpitala św. Ludwika.

(Rok istnienia trzydziesty ósmy).

(Łóżek 120 — Telefon 170).

I. Dożywotni kurator szpitala:

Dr. Maciej Jakubowski.

PERSONAL LEKARSKI.

I. Klinika pediatryczna.

Profesor i kierownik kliniki: Dr. Ksawery Lewkowicz.

I. Asystent: Dr. Władysław Bujak.

II. Asystent: Dr. Kazimierz Dadej.

Demonstrator: Jan Raczyński.

II. Oddziały szpitalne.

Dyrektor szpitala i prymaryusz: Dr. Franciszek Murdzieński.

Operator honorowy: Prof. Dr. Wacław Chlumsky.

I. Sekundaryusz: Dr. Jan Schneider.

II. Sekundaryusz: Dr. Jan Olbrycht.

Lekarz praktykujący: Dr. Romuald Sikorski.

SIOSTRY MIŁOSIERDZIA.

zajmują się gospodarstwem domowym i pielęgnowaniem chorych.

Siostra przełożona 1

Siostr dozorujących chorych 6

» przy gospodarstwie 3

SŁUŻBA NIŻSZA.

Męska: Odźwierny 1 Ogrodnik 1 Posługaczy 2 Stróżów 2

Żeńska: Służebnych w kuchni 2 Szwaczka 1 Praczek 4

» Posługaczek na salach chorych 14

Razem . . 27

Sprawozdanie statystyczne.

Skorowidz ruchu chorych z ubiegłych lat:

W latach	Zgłosiło się do ambulatoryum	Przyjęto do stałego leczenia się w Szpitalu		Razem
		osesków	dzieci od 1—12	
Od roku 1876—1900	88.068	3.286	20.924	24.210
1901	5.474	242	977	1.219
1902	5.648	260	1.067	1.328
1903	6.229	253	1.071	1.324
1904	6.335	216	1.066	1.282
1905	6.134	231	812	1.043
1906	6.380	263	1.066	1.329
1907	5.047	248	867	1.115
1908	5.252	254	992	1.246
1909	5.635	246	979	1.225
1910	5.095	304	1.183	1.487
1911	4.302	274	1.175	1.449
1912	4.328	242	1.096	1.338
1913	5.082	239	1.172	1.411

Wykaz ogólny ruchu chorych w roku 1913:

Do ambulatoryum kliniki pediatrycznej w celu zasięgnięcia porady lekarskiej zgłosiło się dzieci 5.082
z których do stałego leczenia przyjęto 1.411
Stan liczebny dzieci leczonych stale był następujący

a) Dzieci starszych od 1—12 lat:

Pozostało z r. 1912	68	} 1.240	}
Przyjęto w r. 1913	1.172		
b) dzieci karmionych piersią:			
Pozostało z r. 1912	18	} 257	}
Przyjęto w r. 1913	239		

Na potrzeby szpitala wydano 67.594 K 71 h, przeto koszt leczenia jednego chorego wynosiły w przecięciu 45 K 15 h.

Dni leczenia było: dla dzieci starszych 30.496, dla osesków 5.564 razem 36.060. Wobec wydanej kwoty 67.594 K 71 h. utrzymanie dzienne jednego chorego wynosiło w przecięciu 1 K 87½ h.

WYNIKI LECZENIA.

A) U dzieci od 1—12 lat na oddziałach I—IV.

Miesiąc	Było z początkiem roku		Przybyło		Wyszło wyleczonych		Zmarło		Pozostało z końcem r. 1913	
	chl.	dz.	chl.	dz.	chl.	dz.	chl.	dz.	chl.	dz.
Styczeń	35	33	39	40	30	23	4	5	—	—
Luty	—	—	45	48	43	36	3	6	—	—
Marzec	—	—	60	46	45	53	13	8	—	—
Kwiecień	—	—	52	40	42	37	9	4	—	—
Maj	—	—	71	59	67	37	6	5	—	—
Czerwiec	—	—	64	46	55	52	8	3	—	—
Lipiec	—	—	56	39	43	46	9	5	—	—
Sierpień	—	—	48	42	51	42	2	3	—	—
Wrzesień	—	—	49	49	43	34	8	6	—	—
Paździer.	—	—	48	42	36	36	4	6	—	—
Listopad	—	—	57	54	48	41	5	9	—	—
Grudzień	—	—	37	41	49	43	5	9	—	—
Razem	35	33	626	546	552	480	76	69	33	30
	68		1172		1032		145		63	
	1240									

$$\text{Śmiertelność roczna} \frac{145}{1240} = 11.7\%$$

B) U dzieci w pierwszym roku życia na oddziale V.

(karmionych piersią i żywionych sztucznie)

Miesiąc	Było z początkiem roku		Przybyło		Wyszło wyleczonych		Zmarło		Pozostało z końcem r. 1913	
	chl.	dz.	chl.	dz.	chl.	dz.	chl.	dz.	chl.	dz.
Styczeń	7	11	11	6	11	4	2	4	—	—
Luty	—	—	12	8	8	5	1	1	—	—
Marzec	—	—	15	10	11	8	3	3	—	—
Kwiecień	—	—	16	9	13	10	2	2	—	—
Maj	—	—	14	5	13	5	2	2	—	—
Czerwiec	—	—	14	12	15	5	2	—	—	—
Lipiec	—	—	11	6	12	7	1	3	—	—
Sierpień	—	—	12	5	8	7	1	1	—	—
Wrzesień	—	—	12	7	9	6	2	2	—	—
Październ.	—	—	11	4	10	4	3	3	—	—
Listopad	—	—	16	9	11	1	1	3	—	—
Grudzień	—	—	6	8	6	3	4	1	—	—
Razem	7	11	150	89	127	65	24	25	6	10
	18		239		192		49		16	
	257									

$$\text{Śmiertelność roczna} \frac{49}{257} = 19.06\%$$

Wykaz chorób dzieci wypuszczonych ze szpitala i zmarłych.

	wypusz- czono	zmarło	wypusz- czono	zmarło
1) Z chorobami zakaźnymi:				
tyfus brzuszny	9	1		
odra	77	8		
plonica	113	35		
blonica	154	16		
czerwonka	5	2		
nagminne zapalenie opon mózgowych	1	1		
inne choroby zakaźne	4	1	363	64
2) gruźlica:				
gruźlica płuc	23	14		
« innych narządów i zółzy	147	20	170	34
3) zapalenie płuc włóknikowe	31	9		
inne choroby ostre narządu oddechowego	91	13		
choroby ostre narządu pokarmowego	47	5		
zapalenie wyrostka robaczkowego	9	—		
uszkodzenia i obrażenia	22	1		
nowotwory złośliwe	12	—		
inne choroby na oddziale wewn. i chirurg.	287	19	499	47
		razem	1 32	145
4) u dzieci w pierwszym roku życia			192	49
		ogółem	1224	194

Sprawozdanie z czynności naukowych w r. 1913.

A) Wykłady:

Prof. Dr. Lewkowicz: Klinika chorób dziecięcych 5 g. tyg. (w obu półroczach).

Tenże: Pięcioletniowy kurs szczepienia ospy (w półroczu letnim).

Prof. Dr. Chlumsky: (na oddziale chirurgicznym).

Chirurgia ogólna i ortopedyczna 2 g. tyg.

Tenże: Kurs masażu 5 g. tyg.

B) Prace ogłoszone drukiem:

Prof. Dr. Lewkowicz: Przypadek dotyczący dziecka karmionego piersią macierzystą z oznaczeniem przyjmowanego pokarmu aż do czasu odstawienia. Przegląd lekarski 1913 Nr. 1.

Tenże z Doc. J. Latkowskim: Przypadek zarośnięcia osierdzia na tle gruźlicy z charakterystycznymi elektrokardiogramami. Przegląd lekarski 1913 Nr. 36 i 37.

C) Odczyty:

Prof. Dr. Lewkowicz: O zaburzeniach odżywiania niemowląt. Towarzystwo lekarskie dnia 16 kwietnia 1913.

D) Demonstracje:

W towarzystwie lekarskiem w dniach 29/I, 5/II, 19/II, 7/V, 3/XII.

Prof. Dr. Lewkowicz: Preparat anatomiczny dziecka z zachowanym otworem owalnym — omówienie objawów za życia. Chłopiec 12-letni z białkomoczem ortotycznym.

Dziewczynka z rozpoznaniem zapalenia surowiczego opon.

Dziewczynka 5-letnia z puchlinową postacią zapalenia gruźliczego otrzewnej.

Chłopiec 4-letni z torbielą surowiczą w brzuchu.

Chłopiec 9-letni z zarośnięciem zupełnym worka sercowego na tle gruźlicy osierdzia i prawdopodobnie ze zrostami zewnętrznymi.

(Elektrokardiogramy do tego przypadku demonstrował Doc. Latkowski).

Dziewczynka po operacji radykalnej na wyrostku sutkowym i częściach przyległych z powodu zapalenia surowiczego opon (z prof. Dr. Nowotnym).

Dr. Dadej: Nowsze sposoby badania bakteriologicznego błonicy (hodowla na surowicy z tellurynem potasowym, barwienie podane przez p. Rotkin).

DOCHODY.

WYDATKI.

	K.	h.	K.	h.
1 stycznia na rachunku bież. w Banku kraj. Fundusz kraj. leczenia dzieci od 1—12 lat od 1 grudnia 1912 do 30 listopada 1913 Fund. kraj. leczenie osesków w tymże czasie Fund. naukowy za klinikę pediatryczną za rok 1913	42.000 11.587 80 13.500		7.513	
Zasilek gminy m. Krakowa . . . . . " Kasy Oszczędności m. Krakowa za rok 1912	600 400			
Zasilek Kasy Oszczędności m. Krakowa za rok 1913	400			
Odsetki od fund. żelaz. Wodzieckich	160			
" " " " Schindlera	160			
" " " " dyspozycyjnego	483			
" " " " rachunku bież. Banku krajow.	742	91	70.033	71
			77.546	71
Według ksiąg rachunkowych Dyrektora: Utrzymanie budynków . . . . . " " podworców i wodociągu Na potrzeby kliniki . . . . . Kancelarya szpitalna . . . . . Sprzęty i narzędzia lecznicze . . . . . Apteka . . . . . Środki opatrunkowe . . . . . Honorarya lekarzy . . . . . Utrzymanie inwentarza . . . . . Wydatki nadzwyczajne	3.735 851 3.519 246 404 2.948 2.338 9.104 48 2.502	25 86 63 24 11		
Z ksiąg rachunkowych Zarz. gospodarczego: Żywnienie . . . . . Napoje . . . . . Bielizna . . . . . Pranie . . . . . Opał i światło . . . . . Ogród . . . . . Utrzymanie inwentarza . . . . . Honorarium S. S. Miścisierdzia . . . . . Ryczałt na utrzymanie kaplicy . . . . . Wypłata sług . . . . . Bank kraj. (kosza stemple, prowizya)	26.092 545 1.326 310 3.403 85 632 1.800 360 7.333	96 71 21 51 60 19 81		
Saldo pozostałe na rach. bieżącym dnia 31 grudnia 1913 przeniesiono do fundu- szu dyspozycyjnego			67.594	71
			9.952	
			77.546	71

Skarbnik: *Dr. Murdzieński.*

Sprawozdanie

z kolonii leczniczej dla dzieci skrofalicznych w Rabce

pod św. Józefem

Rok istnienia dwudziesty siódmy.

(Łóżek 100).

Dożywotni Kurator kolonii:

Dr. Maciej L. Jakubowski.

Kierownik biura przyjęcia w Krakowie:

Dr. Franciszek Murdzieński.

Lekarz ordynujący podczas pobytu dzieci w Rabce:

Dr. Ottokar Lang.

Gospodarstwem i dozorowaniem dzieci zajmują się:

Siostry Miłosierdzia (wysyłane z Krakowa) 4.

Służba niższa: służące 4, stróżów 2.

Skorowidz ruchu dzieci z ubiegłych lat:

Okres I-szy w dawnej kolonii:	chłopców	dziewcząt	razem	dni pob.
od r. 1887—1903	577 +	729 =	1.306 —	55.460
Okres II-gi w nowej kolonii:				
1904	63 +	78 =	141 —	6.204
1905	78 +	83 =	161 —	7.318
1906	81 +	85 =	166 —	7.474
1907	80 +	93 =	173 —	7.680
1908	90 +	87 =	177 —	5.532
1909	77 +	74 =	151 —	6.348
1910	29 +	30 =	59 —	3.363
1911	42 +	44 =	86 —	4.902
1912	52 +	56 =	108 —	5.340
1913	71 +	80 =	151 —	6.647
Razem	1.240 +	1439 =	2.679 —	116.268

Sprawozdanie z czynności Komitetu Towarzystwa i Zarządu Kolonii.

Pragnąc w porze letniej jak najdłużej korzystać z rozległych zabudowań, w myśl postanowień Komitetu przyjęto w roku bieżącym do Kolonii dzieci na trzy sezony. Pierwszy wiosenny (od 17 maja do 4 lipca) przeznaczony dla dzieci nie uczęszczających do szkół, nawiedzonych cięższymi zmianami chorobowymi; sezon drugi wakacyjny (od 7 lipca do 21 sierpnia) dla dzieci skrofalicznych uczęszczających do szkół; wreszcie sezon trzeci (od 25 sierpnia do 27 września) przeznaczony znów dla dzieci dotkniętych poważniejszymi zmianami chorobowymi i rekonwalescentów po przebytych operacjach. Według obliczeń z lat ubiegłych utrzymanie jednego dziecka przez sześć tygodni, wynosiło około 70 K. Cyfrę tę biorąc za podstawę mogło Towarzystwo w roku bieżącym z funduszków własnych przyjąć i utrzymywać w Kolonii od 100 do 120 dzieci, czyli po 40 w każdym z trzech sezonów. Tymczasem w Kolonii może się naraz pomieścić około 100 dzieci. Pragnąc choć w części te wolne miejsca wyzyskać, Komitet Towarzystwa uchwalił i upoważnił Zarząd do przyjęcia i wysłania do Rabki na koszt Towarzystwa ogółem na wszystkie trzy sezony 120 dzieci ubogich z miasta Krakowa, zaś z miast prowincjonalnych przyjmować dzieci ubogie za zwrotem kosztów wyżywienia w kwocie 60 koron za sezon wiosenny i jesienny, a 80 koron za sezon letni wakacyjny. O uchwale tej Komitetu zawiadomiono magistraty wszystkich miast powiatowych zachodniej części kraju w tem mniemaniu, iż zarządy gmin korzystając z udogodnień, umieszczać będą w celu leczenia w Kolonii rabczańskiej dzieci ubogie skrofaliczne lub zagrożone gruźlicą, uiszczając za nie umiarkowaną kwotę kosztów wyżywienia, bądźto z funduszków miejskich, bądź też z miejscowych funduszków dobroczynnych. Zwrócić należy uwagę, że wśród obecnej drożyzny, szczególnie artykułów spożywczych, wyznaczona przez Komitet skromna kwota 60 względnie 80 K starczy zaledwo na zakupno środków żywności dla dziecka podczas sześciotygodniowego pobytu w zakładzie; a otrzymuje ono bezpłatnie od Towarzystwa: pomieszczenie

w sypialni z wygodnem łóżkiem i pościelą, opiekę lekarską, troskliwy dozór ze strony Sióstr Miłosierdzia, lekcye gimnastyki, a co najważniejsza od 20—25 kąpieeli słon-jodowych. W pierwszym roku zaprowadzenia tej nowej organizacyi, nieliczne były zgłoszenia do przyjęcia z dziećmi z prowincyi; umieszczono bowiem za zwrotem kosztów wyżywienia dzieci: z Białej 2, z Dziedzic 1, z Pilzna 7, z Tarnowa 1, z Tarnobrzegu 2 i z Wieliczki 1. Zarząd Kolonii, stosując się do uchwał Komitetu rozeszle znów z początkiem roku 1914 magistratom miast powiatowych zachodniej części kraju odezwy i warunki przyjmowania do Rabki, z tem wyraźnem nadmienieniem, iż dzieci z poza Krakowa z powodu szczupłych funduszków nie będą przyjmowane na koszt Towarzystwa, lecz jak to już powyżej podano za zwrotem kosztów wyżywienia wynoszącym 60 K za sezon wiosenny lub jesienny, a 80 K za sezon wakacyjny, letni.

Grono Dam Opiekunek pod przewodnictwem księżnej Kazimierzowej Lubomirskiej zajęło się zorganizowaniem Komitetu balowego dla Kolonii leczniczej w Rabce zapraszając jak w latach poprzednich na skarbniczkę hr. Ignacową Ledochowską. W pracach komitetu balowego przyjęły udział łaskawie następujące panie: Teodorowa Aksentowiczowa, Eugeniuszowa Borzęcka, Michałowa Chylińska, Janowa Fischerowa, Ferdynandowa Hoesickowa, Walerowa Jaworska, Janowa Jakubowska, Jerzowa Kossakowa, Juliuszowa Leowa, Wincentowa Łepkowska, Włodzimierzowa Merunowiczowa, Kazimierzowa Morawska, Idalia Pawlikowska, Władysławowa Reissowa, Hr. Józefowa Stürgkh, Władysławowa Turska, Hr. Feliksowa Tyszkiewiczowa, Zdzisławowa Włodkowa, Fryderykowa Zollowa. Bal Rabczański, cieszący się od lat szeregu wielkiem powodzeniem, odbył się dnia 15 stycznia 1913 r. w salach Starego Teatru, przynosząc czystego dochodu 4.733 K 50 h.

Dwa fundusze żelazne uzyskało Towarzystwo w roku bieżącym dla Kolonii leczniczej.

1) Po zgonie ś. p. Zofii Janowej Federowiczowej grono znajomych i przyjaciół pragnąc uczcić Jej pamięć i wielkie zasługi jako Opiekunki kolonii rabczańskiej podniosło myśl utworzenia w drodze składek funduszu żelaznego Jej imienia. Liczne ofiary składane przeważnie w administracyi »Czasu«,

dosięgły w kilku tygodniach kwoty 1817 K, którą zajmująca się głównie tą kolektą pani Michałowa Chylińska, złożyła w filii Banku krajowego w Krakowie na książeczkę wkładową Nr. 14.638. Powyższa kwota przez dalsze ofiary i doliczone odsetki do końca roku zwiększyła się do 2115 K 27 h. Komitet Towarzystwa postanowił, aby do kapitału dopisywać odsetki tak długo, dopokąd fundusz nie wzrośnie do takiej kwoty, aby z odsetek można corocznie wysyłać w celu leczenia do Kolonii jednego chłopca i jedną dziewczynkę.

2) Po zgonie ś. p. Rektorowej Anny Teichmannowej pozostałe dzieci na uczczenie Jej pamięci ofiarowały na fundusz żelazny Kolonii leczniczej 1000 K. Chojny ten dar w celu procentowania się złożony został dnia 3 listopada 1913 r. na rachunku bieżącym Kolonii rabczańskiej w filii Banku krajowego w Krakowie.

W roku 1913 przebywało w kolonii leczniczej:

	w I sezonie:	chłopców	dziewcząt	razem	dni pobytu
od 17 maja do 4 lipca (przez dni 49)		20	+	20 = 40	— 1.960
	w II sezonie:				
od 7 lipca do 21 sierpnia (przez dni 45)		38	+	45 = 83	— 3.735
	w III sezonie:				
od 25 sierpnia do 27 września (przez dni 34)		13	+	15 = 28	— 952
Ogółem		71	+	80 = 151	— 6.647

Oдноśnie do stanu rodziców przyjęto dzieci:

	chłopców	dziewcząt	razem
Nauczycieli	1	+	1 = 2
Podurzędników państwowych	3	+	6 = 9
Sług państwowych	10	+	11 = 21
Sług miejskich	6	+	8 = 14
Urzędników i sług prywatnych	7	+	14 = 21
Rękodzielników	16	+	14 = 30
Wyrobników	9	+	6 = 15
Rolników	1	+	— =
Wdów i sieroty z zakładów dobroczynnych	18	+	20 = 38
Razem	71	+	80 = 151

Koszta utrzymania przyjętych 151 dzieci pokryto:

	chłopców	dziewcząt	razem	
Z funduszków bieżących Towarzystwa . . .	65	+	61	= 126
Z odsetek zapisu Chronowskich . . .	—	+	1	= 1
» » H. Łepkowskiej . . .	—	+	1	= 1
» » hr. Tyszkiewicza . . .	—	+	1	= 1
» » E. Urbana . . .	—	+	1	= 1
				130

Za zwrotem kosztów żywienia:

	chłopców	dziewcząt	razem	
Z Krakowa (Zakład ks. Siemaszki) . . .	1	+	—	= 1
Z Białej	—	+	2	= 2
Z Dziedzic	—	+	1	= 1
Z Pilzna	1	+	6	= 7
Z Tarnowa	1	+	—	= 1
Z Tarnobrzega	1	+	1	= 2
Z Wieliczki	—	+	1	= 1
od osób prywatnych	2	+	4	= 6
Razem	71	+	80	= 151 — 151

Do Kolonii przyjęto dzieci z następującymi chorobami:

Na tle zółzowem:

	chłopców	dziewcząt	razem
Przerost gruczołów	30	+	28 = 58
Gruczoły ropiejące	3	+	3 = 6
Choroby oka	6	+	11 = 17
Choroby uszu	5	+	2 = 7
Choroby skóry (eczema)	1	+	5 = 6

II. Na tle gruźliczem:

Choroby kości	11	+	11 = 22
Choroby stawów	1	+	1 = 2
Choroby opłucnej	1	+	— = 1
Choroby skóry (wrzody gruźlicze)	—	+	4 = 4

III. Choroby ogólne

Krzywica	—	+	2 = 2
Niedokrewność	13	+	13 = 26
Razem	71	+	80 = 151

Dzieci w Kolonii odbywały kurację, otrzymując codziennie rano przez lekarza ordynującego Dra L a n g a wyznaczoną ilość wody słono-jodowej rabczańskiej. Niektóre podejrzane o gruźlicę piły wodę szczawnicką. Przed południem od 8—12 dzieci kąpały się w wodzie słonej we własnych łazienkach otrzymując każde po 3 do 4 kąpiele tygodniowo, a ogółem przez cały czas pobytu w Rabce 20 do 30 kąpiele. Codziennie przed południem odbywały się przez godzinę pod kierunkiem nauczyciela p. Zajdzikowskiego, ćwiczenia gimnastyczne; w dni pogodne na otwartym boisku, a w dni słotne w sali gimnastycznej. W godzinach popołudniowych odbywały się naprzemian, jednego dnia przez dwie godziny zabawy ruchowe pod kierunkiem prof. Zajdzikowskiego w lasku przylegającym do Kolonii, drugiego dnia dalsze przechadzki w uroczu okolice Rabki pod dozorem Sióstr Miłosierdzia. W dni słotne, w które niestety obfitował rok bieżący, godziny popołudniowe spędzały dzieci na zabawie częścią w sali gimnastycznej, a częścią na obszernych werandach. Mimo bardzo słotnego, kuracyi nie sprzyjającego lata, stan zdrowia u dzieci ogółem był bardzo pomyślny. Infirmerya przez całe lato była zamknięta. Ze wszystkich trzech sezonów dzieci powróciły do domu ze znacznem polepszeniem zdrowia i z przybytkiem na wadze od 1 do 2 kg.
